

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2026. gada 8. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Valsts kontroles padomes (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 107/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Farmācijas likuma 5. panta 20. punktu, ciktāl tas pilnvaro Ministru kabinetu noteikt ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu iegādes izdevumu kompensācijas kārtību, un Ministru kabineta 2018. gada 28. augusta noteikumu Nr. 555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība” (turpmāk – Veselības aprūpes samaksas noteikumi) 8. pielikuma 2.1. apakšpunktu un 3. punktu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 64. un 111. pantam.

1.2. noteikt pienākumu likumdevējam noregulēt visus būtiskos jautājumus attiecībā uz zāļu pieejamību minimālā apmērā un precizēt pilnvarojumu Ministru kabinetam.

2. Farmācijas likuma 5. panta 20. punkts noteic, ka Ministru kabinets nosaka ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumu kompensācijas kārtību.

Veselības aprūpes samaksas noteikumu 8. pielikums noteic centralizēto iepirkumu nosacījumus. Šo noteikumu 2.1. apakšpunktu noteic:

“2. Nacionālās veselības dienests iepērk parenterāli ievadāmās zāles, ievērojot šādus nosacījumus:

2.1. dienests veido un uztur centralizēti iepirkto parenterāli ievadāmo zāļu sarakstu un publicē to savā tīmekļvietnē reizi gadā līdz kārtējā gada 1. jūlijam, ņemot vērā šādus nosacījumus:

2.1.1. lai parenterāli ievadāmo zāļu sarakstā iekļautu jaunu zāļu vispārīgo nosaukumu, zāļu reģistrācijas apliecības turētājs (īpašnieks) vai viņa pilnvarotais pārstāvis vai zāļu vairumtirgotājs vai viņa pilnvarotais pārstāvis iesniedz dienestā iesniegumu un tam pievienotos dokumentus saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumu kompensācijas kārtību;

2.1.2. lēmumu par zāļu vispārīgā nosaukuma iekļaušanu parenterāli ievadāmo zāļu sarakstā pieņem un zāles vērtē saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumu kompensācijas kārtību atbilstoši prasībām, kas nosaka, kā vērtējams iesniegums jauna zāļu vispārīgā nosaukuma iekļaušanai kompensējamo zāļu sarakstā;

2.1.3. parenterāli ievadāmo zāļu sarakstā iekļautās zāles dienests iepērk to ārstniecības iestāžu vajadzībām, ar kurām noslēdzis līgumus par plānveida onkoloģisko veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu un apmaksu vai starpresoru vienošanos par sadarbību.”

Savukārt šo noteikumu 3. punkts noteic, ka “ārstniecības iestādes pēc jaunu zāļu vispārīgo nosaukumu iekļaušanas parenterāli ievadāmo zāļu sarakstā tās uzsāk izmantot ne agrāk kā ar nākamā gada 1. janvāri pēc centralizētā iepirkuma veikšanas”.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma un Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā minētais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais lūgums noteikt pienākumu likumdevējam noregulēt visus būtiskos jautājumus attiecībā uz zāļu pieejamību minimālā apmērā un precizēt pilnvarojumu Ministru kabinetam ir

saistīts ar šā lēmuma 1.1. apakšpunktā minēto prasījumu un nevar tikt vērtēts atrauti no tā.

4. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 6. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir Valsts kontroles padomei. Pieteikumu ir parakstījis koleģiālās institūcijas vadītājs un tam ir pievienots koleģiālās institūcijas lēmums par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas 1.¹ punktam vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama, ja apstrīdētie akti ir savstarpēji cieši saistīti un to izvērtēšana vienas lietas ietvaros var sekmēt vispusīgu un ātrāku lietas izskatīšanu.

Apstrīdētās Farmācijas likuma un Veselības aprūpes samaksas noteikumu normas nosaka ambulatoro zāļu kompensācijas un parenterālo zāļu apmaksas tiesisko regulējumu. Proti, apstrīdētās normas noteic kritērijus, kā valsts nodrošina personām zāļu pieejamību no valsts budžeta līdzekļiem. Minētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izvērtēšana vienas lietas ietvaros veicinātu lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

6. Pieteikumam ir jāatbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

Pieteikumā ir norādīts pieteikuma iesniedzējs, institūcijas, kas izdevušas apstrīdētos aktus, prasījums Satversmes tiesai, kā arī sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 64. un 111. pantam. Proti, pieteikumā ir sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka valsts nav izpildījusi savu pienākumu izveidot tādu sistēmu, kas nodrošina zāļu pieejamību vismaz minimālajā apmērā, kā arī nodrošināt vienlīdzīgas iespējas personām saņemt valsts apmaksātas zāles. Valsts neesot noteikusi skaidrus un objektīvus kritērijus, pēc kuriem ierobežotu finanšu resursu apstākļos tiktu noteikts, kurām zālēm un slimībām piešķirt prioritāti, iekļaujot tās attiecīgajos sarakstos. Tāpat neesot noteikti vispārīgi principi, kā līdzsvarot personu, kurām ir smagas vai dzīvību apdraudošas slimības, vajadzības saņemt valsts apmaksātas zāles, tostarp arī ļoti dārgas zāles, ar sabiedrības interesēm

nodrošināt valsts apmaksātas zāles pēc iespējas lielākam personu skaitam, arī personām ar vieglākām slimībām. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja pieteikumā ir sniegusi juridisko pamatojumu uzskatam, ka Saeima, pretēji varas dalīšanas principam, nav pati izlēmusi šos būtiskos jautājumus, bet nodevusi to regulēšanu Ministru kabinetam, kas savukārt ir pārsniedzis tam piešķirtā pilnvarojuma robežas.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Farmācijas likuma 5. panta 20. punkta, ciktāl tas pilnvaro Ministru kabinetu noteikt ambulatorajai ārstēšanai paredzēto zāļu iegādes izdevumu kompensācijas kārtību, un Ministru kabineta 2018. gada 28. augusta noteikumu Nr. 555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība” 8. pielikuma 2.1. apakšpunkta un 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 64. un 111. pantam” pēc Valsts kontroles padomes pieteikuma (ieteikums Nr. 107/2026).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2026. gada 8. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinetu – līdz **2026. gada 8. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina